

Дело C-485/19**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

25 юни 2019 г.

Запитваща юрисдикция:

Krajský súd v Prešove (Словашка република)

Дата на акта за преюдициално запитване:

12 юни 2019 г.

Ищец:

LH

Ответник:

PROFI CREDIT Slovakia s.r.o.

Предмет на главното производство

Иск на потребител срещу кредитор за връщане на сумата 1 500 EUR ведно с лихвата поради неравнопавна клауза в договор за потребителски кредит

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Krajský súd v Prešove (Областен съд Прешов, Словашка република, по-нататък наричан „Областен съд Прешов“) поставя няколко преюдициални въпроса на основание член 267 ДФЕС относно прилагането на давностния срок, прилагането на доказателствената тежест и метода на съответстващо тълкуване в областта на правата на потребителите в светлината на член 47 от Хартата на основните права на ЕС, на принципа на ефективност и на директния ефект на Директива 2008/48.

Преюдициални въпроси

А.

I. Противоречи ли на член 47 от Хартата на основните права на ЕС (наричан по-нататък „член 47 от Хартата“) и свързаното с него право на ефективна съдебна защита национална правна уредба като член 107, параграф 2 от *Občianskeho zákonníka* (Граждански кодекс на Словакия) относно погасяването на правото на потребителя след обективен давностен срок от три години, по силата на която правото на потребителя да иска връщане на изпълнена въз основа на неравноправна договорна клауза престация се погасява и тогава, когато потребителят не е в състояние да се запознае с неравноправната договорна клауза и давността тече дори когато потребителят не е знаел за неравноправния характер на договорната клауза?

II. Ако правната уредба, по силата на която въпреки незнанието на потребителя правото му се погасява след обективен срок от три години, е съвместима с член 47 от Хартата и с принципа на ефективност, запитващата юрисдикция има следните въпроси:

Противоречи ли на член 47 от Хартата и на принципа на ефективност национална съдебна практика, въз основа на която на потребителя е възложена **тежестта на доказване** пред съда на факта, че на лицата, действащи за сметка на кредитора, е известно, че той нарушава правата на потребителя, в настоящия случай, като не посочва точния ефективен годишен процент на разходите (ГПР), кредиторът нарушава законова норма, както и да докаже, знанието, че в такъв случай кредитът е безлихвен и като начислява лихва кредиторът се обогатява неоснователно?

III. При отрицателен отговор на въпроса в буква „А“, II. по отношение на кои лица измежду управителите, съдружниците или търговските представители на кредитора потребителят трябва да докаже, че им е известно изложеното в буква А, II?

IV. При отрицателен отговор на въпроса в буква „А“, II. каква степен на познаване е достатъчна, за да се постигне целта, т.е. да се докаже умисълът на доставчика да наруши въпросната правна уредба относно финансовия пазар?

V.

I. Противоречи ли на действието на директивите и на практиката на Съда на ЕС, отразена в решения *Rasmussen*, C-441/14, EU:C:2016:278, *Pfeiffer*, C-397/01—C-403/01, EU:C:2004:584, т. 113 и 114, *Kücükdeveci*, C-555/07, EU:C:2010:21, т. 48, *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, т. 100; *Dominguez*, C-282/10, т. 25 и 27, и *Association de médiation sociale*, C-176/12, EU:C:2014:2, т. 38, национална практика, въз основа на която националният съд стига до извод относно съответстващото тълкуване на правото на ЕС, без да прилага методи на тълкуване и без надлежно мотивиране?

II. Ако след прилагане на методи на тълкуване по-конкретно като телеологическо тълкуване, автентично тълкуване, историческо тълкуване,

систематично тълкуване, логическо тълкуване (методът *a contrario*, методът *reductione ad absurdum*) и след прилагане на националното право в неговата цялост, за да се постигне целта по член 10, параграф 2, букви з) и и) от Директива 2008/48 (наричана по-нататък „Директивата“), съдът стигне до извода, че съответстващото на правото на Съюза тълкуване води до положение *contra legem*, възможно ли е в такъв случай по аналогия например с отношенията в случай на дискриминация или на защита на работниците и служителите, да се придаде директен ефект на посочената по-горе разпоредба от Директивата с оглед на защитата на търговците в отношенията с потребителите при договори за кредит и да не се приложи законовата разпоредба, която противоречи на правото на Съюза?

Релевантни разпоредби от правото на Съюза и съдебна практика

Член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз.

Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета

Решения на Съда на ЕС *Océano Grupo Editorial и Salvat Editores*, C-240/98—244/98; *Pfeiffer*, C-397/01—C-403/01, EU:C:2004:58; *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223; C-89/08 P, EU:C:2009:742; *Dominguez*, C-282/10, EU:C:2012:27; *Association de médiation sociale*, C-176/12, EU:C:2014:2; *CA Consumer Finance SA/Ingríd Bakkausová*, C-449/13, EU:C:2014:2464; *Ernst Georg Radlinger и Helena Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283; *Rasmussen*, C-441/14 EU:C:2016:278; по съединени дела *Francisco Gutiérrez Naranjo и др.*, C-154/15, C-307/15, C-308/15, EU:C:2016:980; *Home Credit Slovakia, a.s./Klára Bírbová*, C-42/15, EU:C:2016:842; *Cresco Investigation*, C-193/17, EU:C:2019:43; *Mariusz Pawlak*, C-545/17, EU:C:2019:260

Цитирани национални разпоредби и съдебна практика

Член 107, параграфи 1 и 2 от *Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb.* (Граждански кодекс, Закон № 40/1964)

Членове 15 и 16 от *Trestný zákon č. 300/2005 Z. z.* (Наказателен кодекс, Закон № 300/2005)

Член 2, параграф 2 от *Civilný sporový poriadok* (Граждански процесуален кодекс) (*zákon č. 160/2015 Z. z.*) (Закон № 160/2015)

Членове 9 и 12 от *zákon č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov* (Закон № 129/2010 за потребителския кредит и другите кредити и заеми за

потребителите и за изменение и допълнение на някои закони) в редакцията в сила до 1 май 2018 г.

Решение на Najvyšší súd Slovenskej republiky (Върховен съд на Словашката република, по-нататък наричан „Върховния съд на Словашката република“) от 18 октомври 2018 г. по дело № ICdo 238/2017

Решение на Върховния съд на Словашката република от 22 февруари 2018 г. по дело № 3 Cdo 146/2017

Кратко представяне на фактическата обстановка и на производството

- 1 На 30 май 2011 г. LH (наричан по-нататък „ищецът“) сключва договор за потребителски кредит с дружеството PROFÍ CREDIT Slovakia, s.r.o. (наричано по-нататък „ответникът“). Става въпрос за кредит в размер на 1 500 EUR със 70 % лихва и ефективен годишен процент на разходите (ЕГПР) 66,31 %, със задължение за връщане общо на 3 698,40 EUR за срок от четири години с 48 месечни вноски по 77,05 EUR. Още първия ден на кредитното правоотношение ответникът претендира заплащане на комисиона в размер на 367,49 EUR за възможността за спиране на плащанията, въпреки че не било сигурно, че в бъдеще ищецът щял да се възползва и от тази възможност. Все пак ищецът не получава 1 500 EUR, а само сумата 1 132, 51 EUR тоест заем с 24 % по-малко от договорената сума.
- 2 При сключването на договора на ищеца не е дадена информация относно ефективния годишен процент на разходите. Вноските по кредита не са посочени в договора като главница, лихва и други такси, което противоречи на действащата тогава разпоредба на член 9, параграф 2, буква к) от Закон № 129/2010 за потребителския кредит, разпоредба, въз основа на която до 1 май 2018 г. се изисква такова уточнение.
- 3 На 9 ноември 2016 г. обаче в решение по дело C-42/15 Съдът постановява, че посочената законова разпоредба, в която се предвижда такава разбивка на погасителните вноски, противоречи на Директива 2008/48. Словашкият законодател поправя този пропуск и считано от 1 май 2018 г. посочената проблематична законова разпоредба е изменена.
- 4 Ищецът изплаща заема, като заплаща на ответника 3 698,40 EUR.
- 5 На 2 февруари 2017 г. LH научава от адвокат, че е бил ощетен поради използването от ответника на неравноправни клаузи и понеже не е бил правилно информиран относно ЕГПР. На 2 май 2017 г. той предявява иск.
- 6 Ищецът иска да му бъде върната комисионата, тъй като според словашкото право една от санкциите за неправилно посочване на ЕГПР е отпадането на правото на кредитора на комисиона.

- 7 В производството пред националната юрисдикция ответникът твърди, че правото на ищеца е погасено по давност.

Кратко представяне на мотивите за преюдициалното запитване

- 8 По отношение на първия въпрос в „А“ според националния съд се оказва, че в момента на отпускането на кредита не е посочен точно ЕГПР и е приложена неравноплавна клауза за комисиона.
- 9 Що се отнася до възражението за изтекла давност според словашкото право правото, произтичащо от неоснователно обогатяване, трябва да се предяви в двегодишен субективен давностен срок. Този срок започва да тече от момента, в който ищецът е узнал за наличието на неоснователно обогатяване. Националният съд приема, че ищецът е спазил този срок и е предявил иск в срок.
- 10 Освен субективен срок съществува и обективен срок за предявяване на това право. Когато неоснователно обогатяване е недобросъвестно/умишлено, правото се погасява след изтичане на десет години, считано от деня на неоснователното обогатяване. Когато неоснователното обогатяване е поради небрежност, правото се погасява в тригодишен срок от деня на неоснователното обогатяване,
- 11 Националният съд счита, че в съответствие с новия Граждански процесуален кодекс е обвързан от постоянната практика на Върховния съд на Словашката република. Според решение на Върховния съд на Словашката република от 18 октомври 2018 г. доказателствената тежест относно прилагането на тригодишната или на десетгодишната давност е възложена на потребителя. Когато става въпрос за втория срок потребителят трябва преди всичко да определи точно момента на неоснователното обогатяване и след това да докаже, че кредиторът е действал умишлено/недобросъвестно (известно му е и го желае) за получаване на имотна облага в ущърб на потребителя. При преценяването на отговорността (елемента на знание и желание) трябва да се прилагат по аналогия принципите на наказателното право. Когато потребителят не докаже умисъла на кредитора, се прилага тригодишната давност.
- 12 За националния съд обаче не е ясно какъв интензитет на нарушаване на правото трябва да се докаже. В този смисъл обяснява, че е почти невъзможно ищецът да докаже евентуалния умисъл на ответника във връзка с факта, че той е знаел, че нарушава нормите относно потребителските кредити и при това положение е съзнавал, че се обогатява неоснователно в ущърб на ищеца. Не е ясно също по отношение на кои лица трябва да се докаже наличието на умисъл, дали за управителя, за съдружника или за търговските представители на ответника.

- 13 Във връзка с това националният съд препраща към решение SA Consumer Finance SA/Ingríd Bakkausová, C-449/13, EU:C:2014:2464, в което Съдът постановява, че правото на Съюза не допуска национална правна уредба, съгласно която доказателствената тежест за неизпълнението на задължението за даване на подходяща информация на потребителя и за проверка на платежоспособността му се носи от потребителя. В сравнение с посочения по-горе случай за словашкия потребител е много по-трудно да докаже недобросъвестно поведение на кредитора.
- 14 Относно ограничението във времето на възможността за упражняване на правото на потребителя националният съд уточнява, че по съединени дела Gutiérrez Naranjo и др., C-154/15, C-307/15, C-308/15, EU:C:2016:980 Съдът на ЕС приема, че Директива 93/13/ЕИО не допуска национална съдебна практика, която ограничава във времето реституционните последици, свързани с обявяването по съдебен ред на неравноправността на клауза, съдържаща се в сключен между потребител и продавач или доставчик договор, само до недължимо платените в приложение на такава клауза суми, след като е обявено съдебното решение, с което е установена тази неравноправност.
- 15 Националният съд се съмнява, че посочената по-горе национална съдебна практика, която в настоящия случай фактически води до прилагане на тригодишния обективен срок и до накърняване на правото на неинформирания потребител, достигащо до загуба на това право, е съвместима с ефективната защита и с принципа на справедлив процес по член 47 от Хартата и с принципа на ефективност на правото на Съюза.
- 16 Що се отнася до изложения във „В“ преюдициален въпрос относно методите на тълкуване на първоначалната разпоредба на член 9, параграф 2, буква к) от Закон № 129/2010, в който е била предвидена разбивка на вноските с посочване на главницата, лихвата и другите такси, националният съд посочва, че на 22 февруари 2018 г. Върховният съд постановява, че по старите дела, заведени преди изменението на този закон, трябва да се прилага съответстващо тълкуване. Според това решение посочената разпоредба на член 9, параграф 2, буква к) от Закон № 129/2010 трябва да се тълкува в смисъл, че тя не налага задължение за предоставяне на информация за всяка позиция (тоест главница, лихви и други такси), а само за посочване на размера на вноската, включваща главницата, лихвите и другите такси.
- 17 Националният съд приема, че от посоченото по-горе решение не се установява ясно кои способности на тълкуване е използвал Върховният съд и по какъв начин следва да се процедира, за да се постигне съответстващо тълкуване. Националният съд приема, че такова съответстващо тълкуване на въпросната разпоредба би довело до тълкуване *contra legem*. Възможно разрешение би било да не се приложи посочената разпоредба, но в такъв случай би трябвало да става въпрос за важни обществени отношения като

дискриминацията (Rasmussen, C-441/14, EU:C:2016:278), или застрашаването на здравето на работниците или служителите (Pfeiffer, C-397/01—C-403/01, EU:C:2004:58). Националният съд се съмнява, че за закрилата на предприемачите, които доставят пари, е възможно на директивата да се признае директен ефект тъй като това би противоречало на правната сигурност на правото на потребителите, които може да възлагат оправдани очаквания на редакцията на посочения закон.

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ